

Sociaal
Werk
Nederland

PEUTERMANIFEST:

Spelen voor je toekomst

Waarom peuteropvang in Nederland
belangrijk is en beter moet

Spelen voor je toekomst

Waarom peuteropvang in Nederland belangrijk is en beter moet

Boekjes lezen, puzzels maken, buiten spelen. Het is kinderspel, maar o zo belangrijk voor de ontwikkeling van peuters. Door te spelen leren ze de wereld ontdekken, met andere kinderen omgaan en zelfstandig worden. Vaardigheden die ze de rest van hun leven nodig hebben.

Maar zo'n 17 procent van de Nederlandse kinderen tussen de 2,5 en 4 jaar mist die spelende start. Dat zijn meestal kinderen die opgroeien in een kwetsbaar gezin. Bijvoorbeeld omdat hun ouders problemen hebben met financiën, (mentale) gezondheid of de Nederlandse taal.

Deze kinderen lopen meer risico op achterstand. Voor- en vroeg educatie (vve) kan dan uitkomst bieden voor peuters, hun ouders én de samenleving. Daarom roepen we gemeentes en de rijksoverheid op om te blijven investeren en innoveren in de peuteropvang en voor- en vroegschoolse educatie.

Stevige basis voor het kind

Betere kansen voor de toekomst

Goede peuteropvang biedt kinderen die opgroeien in een achterstandssituatie een veilige plek waar ze spelenderwijs kunnen leren. Uit de **laatste pre-COOL studies** blijkt dat voor- en vroegschoolse educatie (vve) de socialemotionele, motorische en cognitieve ontwikkeling van peuters stimuleert. Dat betekent: minder achterstand en betere kansen voor de toekomst. Ze kunnen makkelijker meekomen op de basisschool, vertonen minder vaak probleemgedrag en hebben later meer kans op een baan.

Leerachterstand door corona

Tijdens de pandemie gingen minder peuters naar de vve. Inmiddels gaat deze generatie kinderen naar de basisschool. Leraren in groep 1 zien daar een leerachterstand van 4 tot 6 maanden bij kinderen die niet naar een vve zijn geweest. Deze kinderen vinden het lastiger om zelfstandig te spelen, kunnen moeilijker stilzitten in de kring of willen juist alleen maar bij de juf op schoot. Ook is hun woordenschat beperkter. Dit vergroot de druk op de groep én de leerkracht.

Meer ruimte voor de ouders

Aandacht en ondersteuning

Als er sprake is van een kwetsbare thuissituatie, kan kwalitatief goede peuteropvang ook verlichting geven bij de ouders. Hun wereld wordt groter: ze ontmoeten andere opvoeders en kunnen via de pedagogisch medewerkers wellicht in contact komen met sociale hulpverlening. Ook kan het de ouder-kind-relatie versterken, omdat ouders betrokken worden bij de educatieve reis van hun kind. Dat biedt inspiratie voor thuis.

Bovendien geeft peuteropvang de ouders ruimte om een aantal dagdelen per week te besteden aan andere dingen, zoals werk, mantelzorg of vrijwilligerswerk.

Dat vergroot hun kansen op economische stabiliteit. En in sommige gevallen zijn er ook nog broertjes of zusjes waar ze meer tijd en aandacht voor overhouden.

Peuteropvang **verbindt** kinderen en ouders, **versterkt** de ontwikkeling van het kind en **ontlast** de ouder even van de dagelijkse opvoedingstaak.

Positieve impact op de samenleving

Meer gelijke kansen

Vanuit het sociaal werk zien we maatschappelijke ontwikkelingen die ons zorgen baren. De armoede neemt toe, waardoor de kansenongelijkheid tussen kinderen groter wordt. Ook staat de (mentale) gezondheid van kinderen onder druk. Er is meer gedragsproblematiek en een kwart van de kinderen heeft overgewicht. De wachtlijsten in de jeugdzorg zijn bovendien lang. Door peuteropvang toegankelijker te maken en het gebruik ervan te stimuleren, kunnen we kwetsbare kinderen en hun ouders al in een vroeg stadium ondersteunen, ook vanuit het sociaal werk.

Betere woordenschat

Peuteropvang heeft positieve effecten op de korte termijn, maar ook op de middellange termijn. Het Nederlandse Pre-COOL onderzoek laat zien dat in de periode tussen groep 1 en 8 de achterstand van doelgroepkinderen ten opzichte van niet-doelgroepkinderen afneemt, met name op het gebied van woordenschat.

Vier kansen om de peuteropvang te verbeteren

1 – Creëer een brede school

Op een brede school of integraal kindcentrum vind je naast de voor- en basisschool bijvoorbeeld ook een consultatiebureau, wijkverpleegkundige, schoolmaatschappelijk werk, kinderdagverblijf, kinderwerk en jongerenwerk, en buitenschoolse opvang. Zo creëer je een vertrouwde plek in de wijk waar kinderen en hun ouders elkaar kunnen ontmoeten.

Spelen en ontmoeten

Doomijn kinderopvang in Zwolle organiseert koffieochtenden voor alle ouders en hun baby of peuter. Er is op die momenten ook een wijkverpleegkundige aanwezig, die een praatje maakt met de ouders en ze advies kan geven over bijvoorbeeld de opvoeding.

2 – Maak opvang toegankelijk voor iedere portemonnee

Werkende ouders kunnen kinderopvangtoeslag aanvragen voor de peuteropvang. Soms krijgen ze ook (een deel van) de kosten vergoed via de gemeente. Niet alle ouders weten dit. Ook schrikt het toeslagensysteem ze af. Verminder daarom de financiële en administratieve drempels voor kinderopvang, zodat het toegankelijk is voor alle peuters. In het [manifest van de kinderopvang en peuter-branches](#) lees je hier meer over.

3 – Verlaag het aantal peuters per groep

Er zijn altijd kinderen die extra aandacht nodig hebben. Alleen is die tijd en ruimte er vaak niet bij de pedagogisch medewerkers. Verlaag daarom het aantal peuters per groep van 16 naar 14, en zet extra coaches in om de pedagogisch medewerkers te ondersteunen. Of richt een aparte peutergroep in voor kinderen die meer zorg en ondersteuning nodig hebben. Laat hiervoor budgetten vanuit de jeugdzorg, kinderopvang en vve samenkomen.

Peuterplusgroep voor extra begeleiding

Op voorschool Dynamo in Amsterdam is er een peuterplusgroep, waar maximaal tien peuters extra begeleiding krijgen. Zo'n interventie kan voorkomen dat deze kinderen al op jonge leeftijd worden doorverwezen naar de jeugdzorg. Voor kinderen die al op de wachtlijst staan voor specialistische jeugdzorg heeft Dynamo een plusplusgroep. Hier krijgen maximaal zes kinderen twee dagdelen per week extra zorg, zodat ze in de wachtperiode toch een plek buitenshuis hebben.

4 – Blijf investeren en innoveren

Investeren in de peuteropvang vraagt om een langetermijnvisie. Sommige effecten zie je pas na jaren. Gelukkig is er in Nederland al een kwalitatief goed aanbod van voor- en vroegscholen. Het risico is dat prioriteiten door bezuinigingen mogelijk verschuiven. Onze oproep: blijf investeren in goede peuteropvang en durf te innoveren. Denk buiten kaders en zet in op een stevige basis waarbij je kijkt naar het kind, het gezin én de omgeving. En wees creatief met het inzetten van pedagogisch medewerkers, zonder kwaliteit uit het oog te verliezen.

Een plek voor de hele familie

Scholen in Amsterdam krijgen de kans om zich – met subsidie van de gemeente – te ontwikkelen tot familie-school. Zo'n school werkt samen met maatschappelijke instellingen op het vlak van armoede, jeugd, zorg, sport en de wijk. Het hele gezin is er welkom. Denk aan een spelinloop voor kinderen van 0 tot 2,5 jaar en hun ouders, of talentontwikkeling voor kinderen van 6 tot 13 jaar. Ook komt twee keer per week een buurtteammedewerker om ouders te ondersteunen bij bijvoorbeeld formulieren invullen.

Wat als we niks doen?

De coronaperiode liet al zien wat er gebeurt als kinderen met vve-indicatie niet naar de voorschool komen: hun ontwikkelingsachterstand wordt groter. Dat vergroot hun kansenongelijkheid, en het verhoogt de druk op hun ouders en de pedagogisch medewerkers. Kinderen lopen zo meer risico dat ze op jonge leeftijd al een doorverwijzing krijgen naar specialistische jeugdzorg, waardoor de wachtlijsten in de jeugdzorg nog verder oplopen. Ook kan het leiden tot vervroegde uitval op school, wat de maatschappij jaarlijks honderdduizenden euro's kan kosten aan sociaal werk (bron: [Impact sociaal werk in de wijk](#), december 2023).

Met goede sociaalmaatschappelijke inzet kunnen we kwetsbare peuters en gezinnen gelukkig al in een vroeg stadium opvangen en begeleiden. Door meer en structureel in te zetten op goede, laagdrempelige en brede peuteropvang als onderdeel van lokaal sociaal werk kunnen we de basis van kind en gezin versterken op de lange termijn en zwaardere zorg voorkomen.

Meer weten? [Lees dit artikel](#).

